

CALEA MÂNTUIRII

Săptămânal editat de Centrul de Studii Teologice-Istorice și de Prognostic Pastoral-Misionar al Facultății de Teologie Ortodoxă Arad.
Redactor fondator (1935): Preot Ilarion V. Felea. Apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Timotei, Arhiepiscopul Aradului

EDITORIAL

Trăsături esențiale ale satului românesc de odinioară (I)

Anul acesta - 2019 - dedicat satului românesc este un bun prilej pentru a reactualiza pentru cei de astăzi o lume, ce nu mai există în felul în care aceasta s-a manifestat în secolele și deceniile trecute. În același timp, această lume ne aparține într-un fel, ne este interioară, și ne simțim oarecum strâns legați de ea. Aceasta, pentru că acea lume ne-a definit ca popor, ca etos și ca mod de a ne manifesta în lume. Reflectarea asupra satului românesc de odinioară, ne ajută să-l înțelegem mai bine, dar, totodată, să putem, eventual, extrage din el, ceea ce ne-ar ajuta și astăzi, de a fi un popor cu o identitate și cu un profil propriu. Procedând așa, nu am dori să realizăm o idealizare absolută a satului românesc, pentru că el a avut, pe lângă valențele la care ne vom referi în cele ce urmează, și unele deficiențe de civilizație, de progres de ordin material etc. Cu toate acestea, viața satului românesc a însemnat și o bogăție de gândire și de simțire, strâns legate de identitatea creștină ortodoxă a satului românesc.

În cele ce urmează aș dori să evidențiez, măcar și în parte, câteva dintre trăsăturile mai importante ale satului românesc.

1. *Trăirea existențială, personală, a credinței ortodoxe* de către omul de la sat. Pentru locuitorii satelor, credința și învățătura ortodoxă nu erau doar învățături teoretice, abstracte, străine de viața și preocupările lor zilnice. Dimpotrivă, taina existenței lui Dumnezeu Cel personal și iubitor de oameni era simțită în mod profund de către țaranul român. Tot ceea ce el gândea, simțea și lucra era pus în legătură cu Dumnezeu. De la El simțea acesta, că îi vine fiecare zi, ca dar de la Dumnezeu. Fiecare reușită a muncii și a vieții lui nu erau percepute ca datorându-se, în exclusivitate capacităților și abilităților lui, ci țaranul îl simțea pe Dumnezeu călătorind alături de el pe drumurile vieții, inspirându-l și ajutându-l.

2. *Ritmarea vieții țaranului român după ritmul liturgic al vieții Bisericii.*

Viața liturgică de slujire și rugăciune a Bisericii era strâns legată de viața oamenilor de la sate. Slujbele Bisericii și, îndeosebi, Sfânta Liturghie, antrenau în lucrarea și mireasma lor, munca și trăirile țaranilor. Fiind încă la munca câmpului, țaranul participa, cu întreaga lui ființă la dinamica liturgică a Bisericii. De pildă, mai ales, sâmbăta, sau în ajunul sărbătorilor, când țaranul român se afla la munca câmpului, atunci când în după amiaza acelei zile de ajun de duminică sau sărbătoare, se trăgea clopotul bisericii din sat, pentru slujba de vecernie, acesta se închina cu evlavie, încheia ceea ce mai avea de lucrat, și se îndrepta spre casă, pentru pregătirile de a doua zi, fiind duminică sau sărbătoare. Locuitorii satelor procedau în acest mod, pentru întâmpinarea așa cum se cuvine pentru un creștin a acestor zile de sărbătoare închinată lui Dumnezeu, dar, și pentru folosul duhovnicesc al oamenilor. Aceste pregătiri aveau un anumit ritual al lor, care cuprindea curățenia din fața casei și din curte, pregătirile preliminare pentru masa de duminică sau de sărbătoare, propria igienă personală etc. În ziua de duminică sau de sărbătoare, majoritatea covârșitoare a locuitorilor satelor, îmbrăcați frumos, se îndreptau spre locașul cel sfânt al Domnului, unde participau cu credință și cu dragoste la taina și darurile Sfintei Liturghii. După sfânta slujbă, se adunau, de cele mai multe ori toți membrii apropiați ai familiei, la casa părintească, pentru a prelungi comuniunea liturgică din biserică, în jurul mesei de acasă. Ziua de duminică sau de sărbătoare reprezenta un pisc la înălțării sufletelor în lumina și iubirea dumnezeiască, consolidând și exprimând comuniunea vieții parohiale și sociale din acea localitate.

3. *Munca locuitorilor satelor – ca binecuvântare și șansă a vieții.*

Așa cum se știe, munca la țară, care se concentra mai ales, în munca câmpului, nu era ușoară.

Continuare în pagina 2

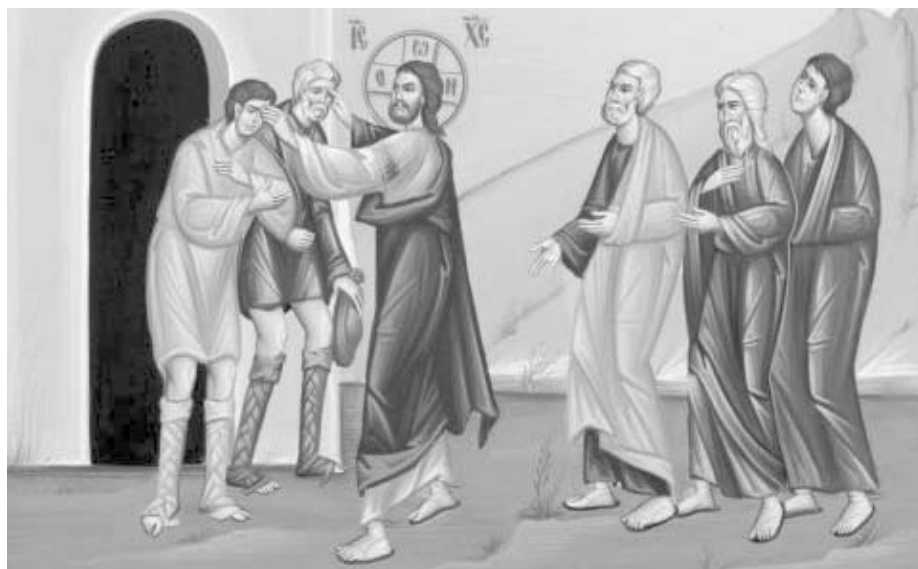
Pr. Ioan TULCAN

PREDICA

Hristos lucrează tainic

Duminica a VII-a după Rusalii (Vindecarea a doi orbi în Capernaum)

„Plecând Iisus de acolo, doi orbi se țineau după El strigând și zicând: Miluiește-ne pe noi, Fiule al lui David. După ce a intrat în casă, au venit la El orbi și Iisus i-a întrebat: Credeți că pot să fac Eu aceasta? Zis-au Lui: Da, Doamne! Atunci S-a atins de ochii lor, zicând: După credința voastră, fie vouă! Și s-au deschis ochii lor. Iar Iisus le-a poruncit cu asprime, zicând: Vedeți, nimeni să nu știe. Iar ei, ieșind, L-au vestit în tot ținutul acela. Și plecând ei, iată au adus la El un om mut, având demon. Și fiind scos demonul, mutul a grăit. Iar mulțimile se minunau zicând: Niciodată nu s-a arătat așa în Israel. Dar fariseii ziceau: Cu domnul demonilor scoate pe demoni. Și Iisus străbătea toate cetățile și satele, învățând în sinagoga lor, propovăduind Evanghelia împărăției și vindecând toată boala și toată neputința în popor.” (Matei 9, 27-35)

Împărăția lui Dumnezeu, singura țintă a căutărilor noastre, după cuvântul Mântuitorului rostit în prima Duminică după Rusalii: „căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și toate celelalte se vor adăuga vouă” (Matei 6, 33), se descoperă în Duminica a VII-a după Rusalii, prin minunea vindecării celor doi orbi și a mutului ce avea demon, ca fiind prezența discretă și tălmăduitoare a lui Hristos în viața noastră. Cel care, după ce săvârșește minunea, poruncește să nu se trâmbițeze ceea ce făcuse și se retrage din fața mulțimii. În Scriptură întâlnim foarte des situația în care Hristos poruncește să nu se afle de ceea ce se făcuse, sau săvârșește minunea și se retrage în pustie din fața mulțimilor pentru a se ruga, sau păstrează tăcere atunci când mulțimile îl aclamau. Vedem din Scriptură că Hristos vine pe lume, Se întrupează în chip foarte discret, tainic, deși ca Stăpân al făpturii avea puterea să-și „organizeze” o venire extrem de triumfală, din care toată lumea ar fi putut să-și dea seama despre cine este vorba, inclusiv Irod, cel care l-a așteptat pe pruncul Iisus cu sabia în mână. Însă, Hristos a trăit într-o atmosferă de deplină discreție până când a ieșit la propovăduire când a fost arătat lumii de Ioan Botezătorul și Glasul Părintesc venit de sus: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit”; a înviat în taină, fără ca cineva să-și dea seama. Zgomotul de la mormânt este lucrarea îngerului care a dat piatra

la o parte și a cărui lumină i-a făcut pe ostași să cadă la pământ. Hristos a înviat în taină, deși ca Stăpân al vieții putea să-și „organizeze” o înviere prin care toți ar fi crezut de frică în El. Însă unde este frică, nu este iubire de Dumnezeu. Hristos a rămas discret, tainic, nu a șocat, omenește vorbind, pentru a nu nimici libertatea omului, creatura Sa iubită, pentru care S-a întrupat, a murit și a înviat; S-a înălțat la Cer de unde a trimis pe Duhul Sfânt, care, tainic, discret face din făptura noastră Împărăția a lui Dumnezeu, pentru că „Împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul nostru” (Luca 17, 21)

Hristos lucrează discret și în Biserică, tainicul Său Trup, acolo unde El se dă pe Sine tuturor celor care cred în El ca mâncare și băutură, Trupul și Sângele Său euharistic. Cei care mănâncă Trupul Lui și beau Sângele Lui în Dumnezeiasca Liturghie au viața veșnică întru ei și El îi va învia în ziua cea de apoi (Ioan 6, 54). Minunea pe care trebuie să o căutăm și de care trebuie să ne lăsăm șocați este lucrarea Dumnezeieștii Liturghii, în care nu doar vedem și auzim minunile lui Dumnezeu, ci ne întâlnim și ne hrănim cu Dumnezeul minunilor, care, la fiecare Sfântă Liturghie Se lasă discret, tainic, încăput în pâinea și vinul euharistic și se dă nouă ca Trup și Sânge al Său.

Pr. Ionel SCÂNTEIE

Din sumar

► Originea și întrebuintarea clopotelor
pagina 2, Ioan Claudiu Moca

► Eshatologia paulină
pagina 3, Pr. Sorin Cosma

► Știri
pagina 4

Trăsături esențiale ale satului românesc de odinioară (I)

Urmare din pagina 1

Aceasta, și pentru faptul, că atunci nu existau mașini agricole performante, care să ușureze munca omului și să însemne o eficiență mai mare a acesteia. Cu toate acestea, munca la țară era privită cu mare responsabilitate de către țăranul român. Aceasta era înțeleasă ca o șansă și o chemare, care veneau din trecut, de la înaintași, dar, și o chemare sfântă din partea lui Dumnezeu, așa cum citim în Sfânta Scriptură: „Cu osteneală să te hrănești din pământ în toate zilele vieții tale”. Sau: „În sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământul din care ești luat” (Facere 3, 17 și 19). Munca era privită de țăranul român, ca o poruncă a lui Dumnezeu, pe care el nu trebuia să o încalce. Astfel, că aceia dintre locuitorii satelor, o minoritate atunci, care nu erau prea conștienți de importanța muncii, erau criticați de către semenii lor, ca trăind în păcatul lenei și al indiferenței față de toți și de toate. Cu alte cuvinte, opinia publică a satului exercita o cenzură a faptelor reprobabile și antisociale, existente și ele, marginal, în viața satului. Așadar, munca era văzută ca o responsabilitate a omului, de a conlucra cu Dumnezeu la înfrumusețarea și îmbogățirea vieții. Deși grea, și, adeseori, apăsătoare, munca era privită de omul de la țară, în chip paradoxal, ca fiind o îndeletnicire, care îți produce, pe lângă povară, și o bucurie și o împlinire. Era vorba de un înțeles superior al muncii, strâns legat de cuvintele Sfintei Scripturi și de Evanghelia Mântuitorului (Pilda talanților era vie în conștiința colectivă a țăranului român).

Cele de mai sus sunt doar câteva dintre caracteristicile sufletului românesc de la țară, care a menținut poporul român deasupra vitregiilor și furtunilor istoriei, rămânând mereu cu fruntea sus, nu doar spațial, ci și spiritual, spre cerul luminilor dumnezeiești.

Smerenia ne păzește de vorba deșartă

Te-a înjurat cineva? Tu spune-i cuvinte de laudă. Te-a lovit? Tu arată-i răbdare. Te-a scuipat și te-a umilit? Tu gândește-te cine ești, adică faptul că vii din pământ și te întorci în pământ. Cine se va pregăti în acest mod va socoti mică orice jignire. Astfel, arătându-te pe tine indiferent la jigniri, nu numai că-l vei pune în încurcătură pe potrivnic, dar te vei arăta vrednic de o mare cunună. (...)

El te-a socotit neînsemnat și fără slavă? Tu gândește-te că ești „pulbere și cenușă” (Facere 18, 27), pentru că nu ești mai presus decât Avraam, care s-a numit așa pe sine. Te-a numit neștiutor și sărac și de nimic? Tu gândește-te că ești vierme și că vii din gunoaie, așa cum a spus și David (Psalmi 21, 6).

Adaugă la acestea și pilda lui Moise care, când i-au adresat cuvinte grele Aaron și Mariam, nu s-a plâns lui Dumnezeu împotriva lor, ci s-a rugat pentru aceștia (Numeri 12, 1-13).

Vrei să fii următor al acestor prieteni ai lui Dumnezeu? Sau al celor plini de duhul vicleniei? Când simți ispita să înjuri, gândește-te că ești încercat. Astfel, vei merge de partea lui Dumnezeu, arătând îndelungă răbdare, sau vei alerga spre diavol, arătând mânie? Nu pierde ocazia să alegi partea cea bună. Pentru că ori îl vei folosi și pe vrăjmașul tău cu pilda blândeții tale, ori vă veți păgubi amândoi prin egoismul tău. (Sfântul Vasile cel Mare)

(Glasul Sfinților Părinți, Editura Egumenița, Galați, 2008, p. 41)

Originea și întrebuințarea clopotelor

Clopotele (campanele, nola), s-au introdus prin secolele V și VI, pe lângă toacă și clopoțele. Denumirea de „clopot” vine de la germanul Glocke, care derivă de la termenul vechi irlandez Clog. Clog înseamnă un obiect, cu ajutorul căruia produci un sunet egal cu acel sunet, ce se produce când lovești un metal. Clopotele mari s-au făcut după modelul celor mici, luând clopoțelele un format din ce în ce mai mare, până când oamenii au ajuns la clopotele cele mai mari. Primele clopote despre care avem știre nu erau pregătite din metale topite, ci din metal bătut, din 2-4 table de metal făurite la olaltă, în forma clopotelor de azi, ori în formă cubică.

Cele dintâi clopote s-au folosit în mănăstirile din Scoția și Irlanda, unde turnătorii de clopote venerează ca patron a lor pe Fortchern, fiul unui principe irlandez, foarte religios care a murit pe la anul 490 după Hristos. Pe la mijlocul veacului al V-lea, ales fiind de episcop în orașul Trim-Athtrumia el nu voiește să ocupe scaunul episcopesc, ci se retrage în provincia Leinster, fondând o mănăstire. În această mănăstire introduce primele clopote, pentru a convoca pe monahii săi la serviciul dumnezeiesc și totodată pentru a anunța pe credincioșii din jurul mănăstirii de serviciul dumnezeiesc. În timpul monahului misionar din Britania, Patriciu, mort la anul 490, pe lângă clopotele din metal bătut se amintesc și clopotele din metal topit. Pentru lucrarea metalului și pregătirea clopotelor a fost ajutat de 3 monahi artiști în această lucrare – Essa, Bitnus și Tesah.

Grigorie episcopul din Tours mort în anul 594 ne spune în scrierile sale, că în mănăstirile Francilor se foloseau clopote, pe care el le numea signum, prin care erau anunțate slujbele dumnezeiești și convocați creștinii la slujbe. În secolul VII, clopotele încă nu sunt în uz general, și nici nu sunt cunoscute în tot locul, ba chiar în unele locuri erau considerate ca lucruri extraordinare și minunate. Astfel la anul 615, când regele Francilor Chlotar al II-lea (584-628) asedia orașul Sens, episcopul acestui oraș Lupus, a dispus să se tragă clopotele de la Biserica Sfântului Ștefan, iar oștirile inamice auzind aceste sunete extraordinare, spăimântându-se au fugit de acolo.

În secolul al VII-lea clopotele se întrebuințau și în Italia, când Papa Ștefan al III-lea a dispus să se clădească la Basilica Sfântului Petru din Roma, un turn în care așază 3 clopote. De la Carol cel Mare începând clopotele devin tot mai cunoscute și mai mult folosite în întreg apusul creștin. Cele mai vechi exemplare de clopote care există și astăzi sunt: unul în Scoția în muzeul din Edinburg, numit A. Fillm Bell, unul în Orkney Britania, și așa numitul Saufang în Muzeul din

Koln. Se numea Saufang pentru că pe la 613, niște porci scurmând pământul au scos la iveală acest clopot. Clopotele cele mai mari sunt: în Moscova unul cu 3800 kg, numit împăratul clopotelor, în Petersburg 1000 kg, în Koln 524 kg, în Roma 380 kg, în Viena 354 kg, în Paris 340 kg. Clopotele acestea sunt din table de metal. Începând din veacul al V-lea până prin secolul al X-lea monahii se ocupau cu turnarea clopotelor.

Episcopul Paulinus din Nola, capitala Campaniei, ar fi inventat clopotele turnate prin secolul XV. Numele de campana vine de la clopote turnate în câmp, metalele din care erau făcute clopotele fiind arama și cositorul, mai rar oțelul și bronzul. Clopotele din oțel nu sună departe. Proportia metalelor este 80-77% bronz și 20-23% cositor, la clopotele din alamă proporția este de 85% alamă și 15% cositor.

În răsărit primele clopote sunt din veacul al IX-lea. Dogele Veneției Ursus I, a dăruit la 865 împăratului Mihail al III-lea 12 clopote mari din bronz. Pentru așezarea lor împăratul a dispus să se clădească un turn lângă Biserica Sfânta Sofia. De acum, din timpul acesta începând, clopotele devin cunoscute și folosite în întreg răsăritul creștin. Introduse prin veacul al șaselea în Apus și în al nouălea la răsărit, ele anunță începutul serviciilor dumnezeiești și dau de știre credincioșilor despre momentele mai însemnate ale serviciilor divine, vestesc trecerea din viață a creștinilor și pomenirea celor morți. Clopotele simbolizează vocea lui Dumnezeu și a slujitorilor lui, care cheamă pe credincioși la rugăciune. Din înălțimea turnurilor ele apar ca niște păzitoare ale comunității creștinilor. În evul mediu se considerau ca personaje în serviciul bisericii, de aceea la sfințirea lor care se numea și botzezul lor, clopotele primeau nume ale sfinților.

La sfințirea clopotul se tămăduiește în patru părți spre a însemna că inimile creștinilor, pe care îi cheamă la rugăciune, să fie pline de miremele virtuților; tămărirea alungă demonii, tot răul și toată necurăția de la clopote. E spălat pe ambele părți ca semn al curățeniei învățăturilor ce se propagă sub glasul lui, iar pânza albă cu care se șterge înseamnă curăția sufletească, ce are să sălășuiască în biserică. Se stropește cu agheasmă în patru părți pe dinafară și pe dinlăuntru, ca să piară toate piedicile din calea evlaviei ce au să și-o însușească creștinii, chemați de glasul clopotului. În Biserica Apuseană se unge clopotul de șapte ori pe dinafară cu unt de lemn, iar pe dinăuntru cu agheasmă însemnând cele șapte daruri ale Duhului Sfânt ce se pogoară în Biserică spre mântuirea sufletească a credincioșilor.

La evrei serviciile erau anunțate cu trâmbițe, la creștinii cei

dintâi prin cursori apoi prin toacă ori trâmbițe. Inscripțiile vechilor clopote vestesc destinația lor de ocrotitoare, de mântuitoare și de vestitoare adevărind cuvintele Scripturii; „în tot pământul a ieșit vestirea lor...”. Misiunea lor li se rezumă în versurile: „vivos voco, mortuos plango, fulgura frango (pe vii îi chem, pe morți îi plâng, fulgerele frâng) sau: „Laudo Deum verum, Plebem voco, congrego clerum; defunctos plango, fulmina fugo, festa decoro”, care sunt inscripții predilecte pe clopote.

Clopotele bisericii se trag și sună cu ocazia răposării unui creștin, în decurs de trei zile și de câte trei ori în zi (dimineața la amiază și seara) spre a simboliza, că răposatul a crezut și a adormit în credința creștinească adorând Sfânta Treime și nădăjduind în fericita înviere. Sunarea aceasta a clopotelor este glasul de chemare la rugăciune pentru cel răposat și e simbolul trâmbiței îngeresti, care odată va suna fiecăruia din noi și care, va suna și la sfârșitul veacurilor pentru învierea corpurilor și pentru prezentarea la judecata universală.

Clopotele bisericii se trag în fiecare zi de trei ori: dimineața în zori, ca o rugăciune comună pentru începutul zilei, la amiază, ca un nou îndemn la rugăciune la popasul de reculegere în mijlocul lucrărilor noastre de zi, mulțumind și cerând ajutorul și puterea de la Cel de Sus, seara, ca un semn de rugăciune comună pentru bunătatea zilei și avertizarea către creștinii de a-și îndeplini rugăciunea de seară. Tragerea de trei ori în zi a clopotelor Biserica apuseană le numește: Angelus Domini, salutarea îngerescă. Creștinii la auzul clopotului au să zică de trei ori imnul îngeresc: „Născătoare de Dumnezeu...”. Tragerea clopotelor de trei ori se face în cinstea Sfintei Precuratei Maicii Domnului. Tragerea de dimineață în faptul zilei s-a introdus în secolul XIV în Franța în cinstea Sfintei Fecioare, care este aurora creștinătății. Cea de la amiază s-a introdus în secolul XV în urma războaielor cu turcii ca o rugăciune comună către Dumnezeu și către Maica Sfântă, pentru a scăpa lumea de păgâni. Tragerea de seară este din secolul XIII ca o rugăciune de seară, semn de odihnă și de a stinge focurile din vatră.

Clopotele în general au menirea de a anunța o întâmplare sau un eveniment, pe lângă menirea ce o au la serviciul dumnezeiesc. De altfel menirea clopotelor o exprimă foarte bine următoarea glossă: „Laudo Deum verum, plebem voco, congrego clerum / Defunctos ploro, dissipo ventos, nimum fugo, festa decoro.” care înseamnă „Laud pe Dumnezeu cel adevărat, chem poporul, adun clerul / Plâng morții, împrăștii vânturile, risipesc furtuna, decoresz serbările”.

Eshatologia paulină*

Prezentul volum intitulat: „*Eshatologia paulină*” reprezintă teza de doctorat a Părintelui Marian Vild, pregătită în cadrul Școlii Doctorale a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”, iar în urma susținerii ei în ședință publică, a fost apreciată cu calificativul „*magna cum laude*”.

Lucrarea este deschizătoare de drum în exegeza românească, privind abordarea și aprofundarea eshatologiei pauline, întrucât, în afară de studiul Părintelui Profesor Dr. Vasile Mihoc, „*Eshatologia paulină*” (în „*Revista Teologică*” – Sibiu, nr. 4/1993, p. 50-69), referirile critice sunt fragmentare și precare.

Încă de la început se cuvine să precizăm că așa cum orice operă creatoare reprezintă un început îndreptat spre un scop final, la fel și mântuirea adusă nouă prin întruparea, moartea și învierea lui Hristos precum și a comuniunii veșnice cu El, începută în această viață, are un caracter unitar și etern. În acest context, eshatologia, ca învățătură despre „*cele din urmă*”, se integrează în istoria mântuirii și a răscumpărării creației, fiindcă „dacă nu ar exista această fază finală, ar fi zadarnică toată viața noastră cu Hristos”, spune Părintele Dumitru Stăniloae. Prin urmare, autorul precizează că „din punct de vedere al învățurii neotestamentare, acest sfârșit gravitează în jurul a trei mari evenimente: *parusia*, *învierea obștească* și *judicata finală*, la care se mai adaugă și transformarea întregului cosmos. Toate acestea sunt în legătură cu evenimentul hristic și privesc sfârșitul operei de mântuire începută de Hristos, dar și sfârșitul întregii lumi”.

Contextul hristocentric al eshatologiei pauline evidențiază faptul că „*cele din urmă*” sunt deja prezente odată cu învierea lui Hristos; El făcându-se „*începutura*” (I Corinteni 15, 21) tuturor celor care participă la învierea Lui; primind deja „*arvuna Duhului*” (II Corinteni 1, 22), care le întreține așteptarea într-o nădejde și bucurie.

De aici rezultă că determinând prin analiză critică aspectele specifice eshatologiei pauline, vom putea înțelege sensul ei teologic-revelațional spre o dreaptă orientare în viețuirea creștină, deosebită de interpretările apocaliptice ale diferitelor secte eretice ivite de-a lungul vremii, precum și de multiplele și diversele direcții exegetice ale așa-zisei „*școală eshatologică*” a timpurilor moderne.

Referindu-ne mai îndeaproape la *cuprinsul studiului* de față, distingem cele trei părți în care este redactat.

Prima parte: *Sursele eshatologice pauline*.

Acestea sunt împărțite în două categorii. În primul rând, revelația personală directă primită de Sfântul Pavel sau profeții Bisericii, și/sau învățătura lui Hristos primită pe calea tradiției.

În al doilea rând, locurile paralele aflate în cărțile canonice ale Vechiului Testament, apoi în literatura iudaică, în literatura apocrifă și elemente din lumea elenistică. Acestea din urmă nu sunt folosite de Sfântul Pavel ca surse, ci ca instrumente, în scopul transcrierii cât mai fidel și pe înțelesul credincioșilor, învățătura lui Hristos.

Faptul că Apostolul precizează: „*v-am dat ceea ce și eu am primit*” (I Corinteni 15, 3), ar putea să constituie o referire la o mărturisire de credință a Bisericii primare păstrată prin tradiție.

Textele din eshatologia veche testamentară sunt interpretate de Sfântul Pavel într-o abordare hristologică ca reprezentată în revelația divină, pe când cele din literatura apocrifă sunt dezvoltări paralele. Dar și textele din Vechiul Testament sunt reinterpretate de Apostol în viziune hristologică.

Caracterul hristologic al eshatologiei pauline o deosebește de cea veche testamentară, în sensul că cel așteptat să vină este Hristos, Cel care s-a întrupat, a murit și a înviat, păstrând cu credincioșii o comuniune duhovnicească vie (Galateni 2,20). Apoi, venirea lui Mesia nu este identică cu judecata și cu sfârșitul lumii, ci cu inaugurarea „*timpului Bisericii*”, când veșnicia se interpenetrează cu istoria. Judecata lumii va avea loc abia la a doua venire, iar parusia este așteptată pentru a definitivă iconomia divină a restaurării omului și a creației.

Prin urmare, eshatologia paulină având un caracter hristocentric, sursele ei trebuie căutate în primul rând în învățătura Mântuitorului și apoi în contextul istoric.

Partea a doua: *Elementele eshatologiei pauline*, are trei capitole: 1. *Parusia Domnului*, 2. *Învierea Domnului și învierea noastră*, 3. *Judicata lui Dumnezeu*.

1. Parusia Domnului

Referitor la parusia sau cea de a doua venire a Domnului, autorul analizează și descoperă, în viziunea eshatologiei pauline, mai multe aspecte ale acesteia.

Pornind mai întâi de la analiza filologică a termenului „*parusia*”, pentru a-i lămurii înțelesul, autorul asociază și analizează încă doi termeni specifici eshatologiei pauline, și anume: „*arătarea Domnului*” și „*ziua Domnului*”.

Excursul care urmează menit să dovedească autenticitatea Epistolei 2 Tesaloniceni, este bine venit pentru a înlătura orice dubiu privind autoritatea cuvintelor Apostolului în prezentarea parusiei Domnului.

Privind „*timpul parusiei*” autorul arată că deși data este necunoscută, ea poate veni în orice moment și nu va surprinde pe „*fiii zilei*”, fiindcă aceștia o așteaptă întru credință și iubire față de Hristos cu care au deja o comuniune duhovnicească, ci îi va surprinde pe fiii întunerului (I Tesaloniceni 5,1-8). În concret, caracterul întempestiv al parusiei este redat sub o formă sugestivă în trei imagini: „*fulul care vine noaptea*” (I Tesaloniceni 5, 2); „*pace și liniște*” (I Tesaloniceni 5, 3 a) și „*femeia ce stă să nască*” (I Tesaloniceni 5, 3 b).

Făcând apoi trimitere la „*Cuvântul Domnului*” (din Vechiul Testament), Apostolul arată celor „*rămași*”, că la parusia „*cei morți întru Hristos vor învia întâi*”, iar „*cei vii vor fi răpiți în nori împreună cu ei, și așa vom fi pururea cu Domnul*” (I Tesaloniceni 4, 15-18). Analizând aceste texte, autorul reține în mod deosebit caracterul hristocentric al eshatologiei pauline, ca pe o „*hristologie funcțională*”, în sens că realitatea învierii morților are ca temei învierea Domnului.

2. Învierea Domnului și învierea noastră

Hristologia funcțională a eshatologiei pauline este analizată de autor mai întâi prin exegeza capitolului 15 al Epistolei către Corinteni. Astfel, se prezintă o scurtă recapitulare a kerygmei apostolice temeluită pe mărturisirea credinței în *învierea lui Hristos* (I Corinteni 15, 12-19), care se face „*începutură*” celor adormiți.

Adâncind eshatologia paulină, autorul deschide un nou capitol, intitulat: *Învierea morților ca subiect al nădejzii creștine*, în care, analizând paralelismul

antitetic: Adam – Hristos din I Corinteni 15, 20-34, arată că dacă toți oamenii, ca urmași ai lui Adam moștenesc păcatul și moartea, în Hristos ei vor moșteni învierea și împărtășirea veșnică a lui Hristos. În partea parenetică a acestei pericope, Apostolul întărește credința în înviere, referindu-se la botezul pentru cei morți practicat de corinteni, și la însăși misiunea sa apostolică, ce este zadarnică dacă morții nu vor învia...

În subcapitolul următor, autorul analizează învățătura eshatologiei pauline cu privire la „*natura trupurilor înviate*”, arătând că potrivit învățurii apostolice trupul omenesc va fi transformat, spiritualizat prin harul lui Dumnezeu (I Corinteni 15,35-55; II Corinteni 5,1-5).

În același timp, învierea lui Hristos vizează nu numai pe om, ci întregul cosmos va fi eliberat de robia stricăciunii cauzate de păcatul omului (Romani 8,18-23).

Pe de altă parte, deși în corpus-ul paulin nu găsim referiri speciale referitoare la *judicata universală*, ea poate fi dedusă din anumite contexte, precum cel din I Tesaloniceni 1,10, cu privire la „*mânia viitoare*”, sau cel din II Tesaloniceni 1,5-12, cu privire la mângăierea tesalonicenilor prizonieri.

Partea a III-a: Continuitate și variabilitate în eshatologia paulină.

Primul subcapitol se intitulează: „*timp și eshatologie*”, și analizează termenii cu semnificație temporală din corpus-ul paulin: „*chronos*”, „*kairos*” și „*aión*”. Astfel, întruparea lui Hristos a inaugurat veacul eshatologic a împărăției lui Dumnezeu, fără să anuleze veacul de acum. Pentru creștini, timpul acestei vieți este succesiunea cronologică a unor evenimente (adică „*chronos*”), dar și de pregustare a veșniciei (adică „*kairos*”), ca unii care au „*arvuna Duhului*” și trăiesc în comuniune cu Hristos ca mădulare ale Trupului Său. Altfel spus, pentru creștini timpul acestei vieți nu este numai succesiune cronologică a unor evenimente, ci timpul potrivit pentru a-și menține și dezvolta comuniunea cu Hristos, ca pregustare a veșniciei. În felul acesta, prin întruparea Mântuitorului, veșnicia împărăției lui Dumnezeu a intrat în timp și în istorie, iar *inaugurarea ei devine transformarea lui „chronos” în „kairos”*. Astfel, cei „*în Hristos*” trăiesc permanent tensiunea dintre „*deja*” și „*nu încă*”...

Al doilea capitol se intitulează: „*Dezvoltare în gândirea eshatologică paulină*”.

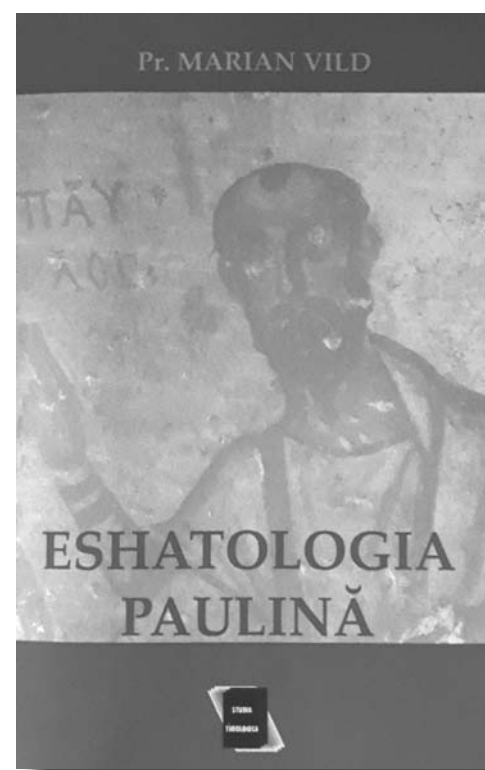
Pe temeiul dinamismului vieții duhovnicești autorul arată că în eshatologia paulină se remarcă o continuă aprofundare a ei.

Ultimul capitol: „*Enigmele eshatologiei pauline*” pune în discuție două texte cu un ridicat grad de dificultate în interpretarea lor, constituind pentru exegeți „*crux interpretum*”, și anume: 1. Aluzia la o putere sau personaj care oprește manifestarea lui Antihrist (II Tesaloniceni 2,6-7); 2. Practica botezului „*pentru cei morți*” (I Corinteni 15, 29).

Dintre ipotezele expuse de-a lungul vremii, autorul propune soluția pe care o consideră potrivită.

Menționăm că problema botezului pentru cei morți practicat de corinteni, a fost reluată de Părintele lector univ. Marian Vild într-o dezbateră atentă în volumul: „*Studii biblice*”, (Editura Universității din București, 2018, p. 61-83).

Chiar și numai această sumară prezentare a volumului ne oferă posibilitatea să formulăm câteva *constatări*, privind studiul de față:

1. După cum deja am arătat, prezentul studiu referitor la *eshatologia paulină* umple un gol în exegeza teologiei românești, tema nefiind tratată până acum într-o viziune unitară și sistematică.

2. Meritul studiului rezidă în ordonarea sistematică a părților ce compun eshatologia paulină, care vizează concepții sau situații concrete cărora Apostolul le răspunde în activitatea sa misionară. Este știut faptul că în *corpus-ul* paulin elementele eshatologice nu sunt expuse unitar și sistematic, ci, datorită caracterului ocazional al epistolelor pauline, acestea sunt răspândite în toate scrierile apostolice, spre a putea rezolva anumite probleme de credință și de viață creștină cu care s-au confruntat credincioșii la un moment dat, într-o anumită situație.

3. În același timp, autorul reușește să aducă în unitate ideatică vocabularul paulin al eshatologiei, care, deși bine conturat, nu este consacrat special acestei teme.

4. Pe de altă parte, tema eshatologiei, fiind de maximă importanță pentru studiul teologiei, este bine conturată, temeinic documentată și academic dezvoltată în exegeza de față, pe măsură să se constituie ca sursă bibliografică în abordarea dogmaticii ortodoxe.

5. Autorul stăpânește regulile exegetice de cercetare și expunere științifică a textelor pauline folosind cu precădere regula *contextului*, a *locurilor paralele* și a *normei de credință*, dovedind putere de analiză și sinteză, precum și discernământ în problemele controversate.

6. Valoarea exegetică a textului este dată de folosirea tradiției patristice, specifică exegezei ortodoxe, precum și utilizarea judicioasă a mai multor valoroase lucrări ale exegezei academice moderne.

7. Forma de expunere este adecvată lucrărilor științifice, tratând problemele la un nivel superior, într-un stil sobru, curgător și antrenant.

În concluzie, prin perspectiva nouă în care abordează eshatologia paulină, prin calitățile de fond și de formă, prin bogăția ideilor și implicațiilor care le sugerează, ca și prin metoda riguroasă de cercetare, lucrarea *Părintelui Lect. Univ. Dr. Marian Vild* se înscrie ca o contribuție importantă în domeniu, încât o recomandăm ca pe un valoros document bibliografic pentru studiul teologiei, precum și de largă informare pentru cei dornici să cunoască multiplele aspecte ale vieții duhovnicești cu care se confruntă în drumul spre veșnica comuniune cu Hristos Cel mort și înviat pentru mântuirea noastră.

Pr. Sorin COSMA

* Preot Marian Vild, *Eshatologia paulină*, Editura Universității din București, 2017, 300 pagini.

ȘTIRI

Arhiepiscopul Aradului a participat la manifestările dedicate Imnului Național

Luni, 29 iulie 2019, Arhiepiscopul Aradului, Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, a participat la manifestările religioase și militare organizate cu prilejul sărbătoririi Zilei Imnului Național al României, la Arad. La începutul evenimentului, Prefectul Județului Arad, doamna Florentina Horgea a salutat drapelul de luptă al Batalionului 191 de Infanterie Colonel „Radu Golescu” și a primit salutul Gărzii de onoare a acestuia.

Înaltpreasfințitul Părinte Timotei Seviciu, împreună cu preotul militar al Garnizoanei Arad, Pr. Adrian David, a oficiat o slujbă de binecuvântare. În cuvântul festiv, Chiriarhul arădean a reamintit însușirile sacre ale unui imn, cu osebire a celui național, ca fiind mobilizator nu numai prin cuvinte ci și prin linia melodic, antrenând pe cei ce-l cântă la o deșteptare a simțămintelor patriotice, aceasta și în consonanță cu îndemnul Apostolului (cf. Efeseni 5, 14), la trezirea conștiinței personale și obștești.

Muzeograful Gabriel Hălmăgean din cadrul Complexului Muzeal Arad a prezentat simbolistica versurilor Imnului „Deșteaptă-te, române”.

Oficialitățile, împreună cu cetățenii prezenți la eveniment, au avut ocazia să aplaude prestația Grupului Psaltic, „Sfântul Ioan Damaschin” din Arad, care a susținut un scurt program artistic de excepție.

În finalul ceremoniei, la invitația doamnei Prefect, Grupul Psaltic „Sfântul Ioan Damaschin” din Arad a intonat „Deșteaptă-te, române” împreună cu întreaga asistență.

Ceremonia a fost organizată de Instituția Prefectului -Județul Arad în colaborare cu Arhiepiscopia Aradului, Garnizoana Arad, Batalionul 191 de Infanterie Colonel Radu Golescu și structurile județene al Ministerului Afacerilor Interne.

Sărbătoarea s-a încheiat cu defilarea gărzilor din structurile MAI și din Garnizoana Arad.

Protopopul Ioan Oprea comemorat la Parohia Timișoara-Fabric

În Duminica a VI-a după Rusalii, la biserica cu hramurile Sf. Proroc Ilie și Sf. Ierarh Spiridon al Trinității din Timișoara – Fabric, a avut loc evocarea protopopului Ioan Oprea, cleric bănățean, participant la Marea Unirea de la Alba Iulia din 1918. Evenimentele dedicate Centenarului Banatului.

Un secol de administrație românească la frontierele României, au debutat cu Sfânta Liturghie arhierescă oficiată de Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, de Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, Arhiepiscopul

Aradului și de Preasfințitul Părinte Daniil Stoenescu, de pr. Ionel Popescu, vicar eparhial, de pr. Paroh Cosmin Panțuru și clericii parohiei, precum și de alți clerici invitați din Patriarhia Română.

Cuvântul de tâlcuire a pericopei evanghelice din această duminică a fost rostit de Preasfințitul Părinte Daniil, care a evidențiat dragostea lui Hristos Dumnezeu pentru cei aflați în suferință trupească și sufletească.

Răspunsurile liturgice au fost date de corul Parohiei Timișoara-Fabric.

De asemenea, Părintele Mitropolit Ioan I-a invitat pe Înaltpreasfințitul Părinte Timotei să istorisească credincioșilor prezenți câteva întâmplări, pe care chiriarhul arădean, născut în această parohie, le-a avut cu protopopul Ioan Oprea, un preot atașat de Biserica românească și promotor al valorilor național-românești pe care le insufla tinerilor din acea vreme.

După săvârșirea Sfintei Liturghii, ierarhii, oficialitățile locale și județene și credincioșii au ieșit în curtea bisericii parohiale, unde a avut loc dezvelirea bustului protopopului Ioan Oprea, lucrare a sculptorului timișorean Aurel Gheorghe Ardeleanu. Dezvelirea bustului a fost realizată de către Părintele Mitropolit Ioan și de către dl. Nicolae Robu, Primarul Municipiului Timișoara; apoi slujba de sfințire a fost săvârșită de către Chiriarhul Banatului.

Protopopul Ioan Oprea este cel care pe data de 3 august 1919 a oficiat slujba de Te Deum la intrarea armatei române în Timișoara, ceea ce a marcat instalarea administrației românești în această parte de țară.

Slujire Arhierescă la Catedrala Veche din Arad

În Duminica a VI-a după Rusalii (a vindecării slăbănogului din Capernaum), Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Aradului a săvârșit slujba Sfintei Liturghii în Biserica „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din Arad.

Alături de Preasfinția Sa au slujit și Pr. paroh Traian Micoroi, Pr. Prof. Dr. Ioan Tulcan, Pr. Dr. Ioan Lazăr, cadre didactice la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din Arad, Arhid. Viorel Herlo, Diac. Liviu Bisorca.

În cuvântul de învățătură, Ierarhul a tâlcuit pericopa evanghelică de la Matei, cap. 9, în care se vorbește

despre vindecarea slăbănogului din Capernaum, care fusese adus la Mântuitorul de patru bărbați credincioși. Hristos i-a vindecat trupul după ce mai întâi i-a vindecat sufletul, iertându-i păcatele. Preasfinția Sa a subliniat că iertarea păcatelor este un dar de la Dumnezeu ce se acordă omului conștient că este păcătos și îi pare rău că a păcătuit. Păcatul împovărează sufletul care nu și găsește liniștea și vindecarea dacă nu primește iertare. Iertarea păcatelor este necesară nouă tuturor, pentru că iertat de păcate sufletul devine sănătos și poate să se mântuiască. „Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios și drept, ca să ne ierte păcatele și să ne curățească pe noi de toată nedreptatea” (I Ioan 1, 9), spune Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan. Referindu-se la fapta făcută de cei patru bărbați, Ierarhul a spus că „inima bună a celor patru prieteni ai slăbănogului din Evanghelia de astăzi a văzut-o și Mântuitorul, iar răspunsul dat bunătații lor a fost iertarea păcatelor și tămăduirea trupească a prietenului lor”.

La momentul rânduit, mulți credincioși, mai ales tineri, s-au împărtășit cu trupul și Sângele Mântuitorului. Răspunsurile liturgice au fost date de Corul mixt al Catedralei Vechi, dirijat de conf. univ. dr. Mircea Buta.

Centenarul administrației românești la Pecica (1919-2019)

Astăzi, 23 iulie 2019, în localitatea Pecica din județul Arad, a avut loc o ceremonie religioasă și militară prin care au fost sărbătorite 100 de ani de administrație românească la Pecica. Evenimentul s-a desfășurat în prezența IPS Timotei, Arhiepiscopul Aradului, care a săvârșit slujba de pomenire a delegaților prezenți la Marea Adunare de la Alba-Iulia din 1 decembrie 1918.

A urmat o ceremonie de depunere de coroane și jerbe de flori la Monumentul eroilor de lângă reședința Parohiei Ortodoxe române 1 din localitate.

La întâlnire a fost invitat și Grupul psaltic Sf. Ioan Damaschin din eparhie, care au susținut un program de cântări religioase și patriotice specifice evenimentului.

Au urmat alocuțiunile invitaților Florentina Horgea, prefectul județului Arad, IPS Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului, Petru Antal, primarul localității Pecica și istoricul Ineoan Emanuil Nicolae.

După acest moment a urmat dezvelirea plăcilor comemorative dedicate eliberării localității de către armata română și instaurării administrației românești, la Primărie, și placa cu numele delegaților din localitate prezenți la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918. Evenimentul s-a încheiat cu defilarea gărzii de onoare a Garnizoanei Arad.

Organizatorii evenimentului au fost Parohia Ortodoxă Română Pecica I, Primăria Orașului Pecica în parteneriat cu Instituția Prefectului județului Arad și Garnizoana Arad.

(Știrile au fost preluate de pe site-urile episcopiaaradului.ro și basilica.ro)

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte de onoare: ÎPS. Dr. TIMOTEI SEVICIU, Arhiepiscop al Aradului
 Redactori coordonatori: Pr. IOAN TULCAN, Pr. CRISTINEL IOJA
 Secretari de redacție: Pr. ADRIAN MURG, Pr. CAIUS CUȚARU,
 SORIN GHEORGHE SĂPLĂCAN
 Administrație: Pr. FILIP ALBU, Pr. LUCIAN FARCAȘIU

Articolele și corespondența se trimit pe adresa redacției:

Str. Academia Teologică, nr. 9, Arad
 Tel/Fax: 0257-285.855, calea.mantuirii@yahoo.com
 Tipărit la Poudique srl Arad.
 ISSN: 1582-1951; Preț: 1 leu
 Costul unui abonament este de 50 lei anual.